

Het mkb als banenmotor?

In de discussie over het bevorderen van de werkgelegenheid wordt de aandacht vaak gericht op het midden- en kleinbedrijf (mkb). Naar verluidt groeit in het mkb het aantal banen – zowel absoluut als relatief – veel sterker dan in het grootbedrijf.

Is het mkb werkelijk de banenmotor van de economie? Deze vraag, die ook in de Verenigde Staten zeer actueel is, is onderzocht door de economen Davis, Haltiwanger en Schuh. Hun conclusie is dat het idee van het mkb als banenmotor voornamelijk berust op gezichtsbedrog¹. De auteurs stellen dat er vaak sprake is van een verkeerde en daardoor misleidende interpretatie van de gegevens.

Uit analyse van de ontwikkeling van de werkgelegenheid van afzonderlijke ondernemingen over de periode 1973 tot 1988 in de VS blijkt dat kleine ondernemingen inderdaad voor een veel grotere banencreatie verantwoordelijk zijn dan grote ondernemingen. Dit is dus een bevestiging van de algemeen gedeelde opvatting over werkgelegenheidscreatie in het mkb. Ondernemingen met minder dan twintig werknemers zijn gemiddeld goed voor 16,5% van de totale banencreatie per jaar; ondernemingen met tussen de 500 en 999 werknemers scoren 9,3% en voor ondernemingen met meer dan 50.000 werknemers geldt een percentage van 6,3. Deze banencreatie vertelt echter maar een deel van het verhaal. Het betreft hier bruto cijfers. Om het netto effect vast te stellen, moet ook rekening worden gehouden met de banendestructie. Het bruto destructiepercentage blijkt scherp te dalen bij toenemende ondernemingsomvang. Bij ondernemingen kleiner dan twintig werknemers is het destructiepercentage 18,8; voor ondernemingen met tussen de 500 en 999 werknemers is het 9,8 en voor ondernemingen met meer dan 50.000 werknemers is het 8,0. Kleine ondernemingen hebben een veel hoger aandeel in de banenvernietiging dan grote ondernemingen. Dit wordt vaak vergeten. Per saldo is er slechts sprake van een zwak empirisch verband tussen netto banencreatie en ondernemingsgrootte.

Sommigen, die het voorgaande al wisten of vermoedden, worden toch nog vaak op het verkeerde been gezet. Davis c.s. bespreken twee statistische valkuilen ter illustratie van hun stelling dat gegevens verkeerd worden geïnterpreteerd. De uitspraken over banencreatie en ondernemingsomvang zijn vaak gebaseerd op statistieken waarin ondernemingen verdeeld zijn in verschillende grootteklassen. Als een bedrijf groeit of krimpt kan het van de ene op de andere periode in een andere grootteklasse terecht komen. Inkrimping van grote bedrijven gaat gepaard met een stijgende werkgelegenheid in het mkb. De eerste statistische valkuil is nu dat dit wordt uitgelegd als een teken van het banenscheppende vermogen van het mkb, terwijl dat geenszins het geval hoeft te zijn. In de jaren zeventig en tachtig was deze misleidende tendens van schaalverkleining inderdaad aanwezig. Behoeftte aan meer flexibiliteit

en concentratie op kernactiviteiten resulterend in de tendens om meer activiteiten uit te besteden aan gespecialiseerde dienstverleners waren hiervan enkele oorzaken. Dit patroon kan de indruk wekken van een 'booming' mkb. De enige manier om deze valkuil te omzeilen is om de werkgelegenheidsontwikkeling (bruto banencreatie of -destructie) per onderneming in de tijd te volgen.

De tweede statistische valkuil ontstaat door het verschijnsel 'regressie naar het gemiddelde'. Davis c.s. illustreren dit fenomeen door ervan uit te gaan dat de werkgelegenheid per onderneming een schommelbeweging vertoont rond een lange-termijnevenwicht. Onder de ondernemingen die op een bepaald moment groot zijn, zullen zich er dan een aantal bevinden die deze grootte hebben bereikt dank zij een tijdelijke, opwaartse beweging. Aangezien deze ondernemingen vervolgens gedoemd zijn de omgekeerde, neerwaartse beweging naar hun evenwichtsomvang te maken, zullen ze gemiddeld een contractie laten zien. Op dezelfde manier zal zich onder de kleine ondernemingen een groep bevinden, waarvoor geldt dat deze geringe omvang slechts tijdelijk is. Deze ondernemingen zullen een opwaartse, evenwichtsherstellende beweging maken en daardoor voor een meer dan evenredige groei van de werkgelegenheid zorgen. De op- en neergaande beweging van ondernemingen op de grens tussen klein en groot zorgt ervoor dat de groei van de kleine ondernemingen wordt overschat en de groei van de grote voortdurend wordt onderschat. Als de 'grensgevallen' in het bovenste segment zitten, zorgen zij voor contractie, als zij in het onderste segment zitten, zorgen zij voor groei. Als oplossing pleiten Davis c.s. ervoor om met de gemiddelde ondernemingsgrootte te werken.

Bij het verschijnsel 'regressie naar het gemiddelde' past een kanttekening. Deze valkuil is namelijk alleen relevant onder de veronderstelling dat de werkgelegenheid in een bedrijf zich rond een evenwichtswaarde beweegt. Juist jonge, kleine bedrijven zullen – als ze de tucht van de markt kunnen weerstaan – vaak groeien en zullen zich dus niet rond een evenwicht bewegen. Daar staat tegenover dat bij kleine ondernemingen de kans ook groter is dan bij grote ondernemingen dat zij uittraden.

Samenvattend, de gedachte dat het mkb een exclusieve banenmotor is wordt niet bevestigd door de wetenschappelijke literatuur. En een les is: wees voorzichtig met uitspraken over de werkgelegenheid in het mkb!

Luuk Klomp*

1. S.J. Davis, J. Haltiwanger en S. Schuh, Small business en job creation; dissecting the myth and reassessing the facts, *NBER Working Paper*, nr. 4492, 1993, te verschijnen in *Small Business Economics*, 1995.

*De auteur is werkzaam bij het Centre for Advanced Small Business Economics van de EUR.